

UCHWAŁA nr 1/21
Stałego Prezydium
Forum Współpracy Sędziów
z dnia 10 lutego 2021 r.
w sprawie wyroków nakazowych

Stałe Prezydium Forum Współpracy Sędziów, w związku z pojawiającymi się w przestrzeni publicznej wątpliwościami w zakresie wyroków nakazowych:

Wskazuje, że podstawą wydania wyroku nakazowego jest ustalenie, na podstawie zebranych dowodów, iż okoliczności czynu i wina oskarżonego (obwinionego) **nie budzą żadnych wątpliwości**.

Uznaje za niedopuszczalne i niezgodne z zasadami etyki sędziowskiej wydanie wyroku nakazowego bez należytej analizy sprawy pod kątem stanu faktycznego czy stanu prawnego, a zwłaszcza w sytuacji istniejących wątpliwości faktycznych albo też bez oparcia w aktualnym stanie prawnym.

Za naruszenie zasad etyki sędziowskiej uznaje też wykorzystywanie postępowania nakazowego do „pozbycia” się sprawy skomplikowanej pod względem faktycznym lub prawnym z referatu sędziego.

Podnosi, że zakazy zgromadzeń związanych z protestami społecznymi, przewidziane w rozporządzeniach władzy wykonawczej, **są niekonstytucyjne**. Zgodnie z art. 233 Konstytucji RP ograniczenie konstytucyjnych wolności i praw określonych w art. 54 ust. 1 (wolność wyrażania poglądów) i w art. 57 (wolność organizowania i uczestniczenia w zgromadzeniach) jest możliwe **wyłącznie** w czasie trwania stanu wyjątkowego lub wojennego, nie jest zaś możliwe w czasie trwania stanu klęski żywiołowej, a tym bardziej w czasie aktualnie obowiązującego stanu epidemii.

Podkreśla, że korzystanie z prawa sprzeciwu od nieuzasadnionego wyroku nakazowego jest społecznie pożądane jako eliminujące z obrotu prawnego wadliwe wyroki nakazowe.

Docenia zaangażowanie i rolę wielu obywateli w obronę praworządności, w tym wolnych sądów i niezawisłości sędziowskiej, wyrażając nadzieję, że postępowanie nakazowe nie stanie się elementem represji godzącym w istotę wolności konstytucyjnych.

UZASADNIENIE

1. W ostatnim czasie w przestrzeni publicznej pojawiło się sporo głosów krytycznych pod adresem sądów i wydawanych przez nie wyroków nakazowych w postępowaniach karnych i w sprawach o wykroczenia. W szczególności zauważalne stało się wydawanie wyroków nakazowych w sprawach budzących szczególne zainteresowanie opinii publicznej, związanych z protestami społecznymi. Doprowadziło to do formułowania ocen krytykujących systemowe rozwiązania w zakresie postępowania nakazowego, jak również podejście sądów do tego rodzaju spraw. Doszło nawet do zapowiedzi nieposłuszeństwa obywatelskiego przez rezygnację z prawa sprzeciwu.

Wszystko to powoduje, że Stałe Prezydium Forum Współpracy Sędziów uznało za niezbędne ustosunkowanie się do tych kwestii.

2. Postępowanie nakazowe jest uproszczonym postępowaniem, umożliwiającym zakończenie spraw o przestępstwa mniejszej wagi i spraw wykroczeniowych, bez zbędnego angażowania sił i środków, w tym zwłaszcza marnotrawienia publicznych pieniędzy i czasu uczestników postępowania na niepotrzebne rozprawy, dojazdy świadków, opinie biegłych. Takie postępowanie sprzyja też szybkości postępowania karnego. Rozsądne korzystanie z przepisów pozwalających wydanie wyroków nakazowych leży zatem w oczywistym interesie społecznym.

3. Przepisy dotyczące postępowania nakazowego w k.p.k. (art. 500 -507) i w k.p.s.w. (art. 93-94) są w naszej ocenie odpowiednie i nie wymagają interwencji ustawodawcy. Podkreślenia wymaga, że każda próba sformalizowania takiego postępowania, a zwłaszcza nałożenia dodatkowych obowiązków na sędziów orzekających (np. w formie konieczności uzasadniania takich wyroków) spowoduje znaczne ograniczenie stosowania tej instytucji, a w konsekwencji wymierne straty społeczne, o których mowa w punkcie 2. Nadto, dodatkowe obowiązki orzecznicze sędziów w tych drobnych sprawach spowodują ograniczenie możliwości orzeczniczych tychże sędziów w sprawach poważniejszych.

4. Podnoszone wątpliwości związane z wydanymi wyrokami nakazowymi odnoszą się w rzeczywistości nie do ukształtowanej przepisami procedury, a do praktyki jej stosowania przez niektórych, w naszej ocenie nielicznych, sędziów. Podkreślenia wymaga, że z ogólnej liczby wyroków nakazowych tylko znikomy procent dotyczy spraw wątpliwych, czy to skomplikowanych prawnie lub faktycznie, czy to związanych z protestami społecznymi.

5. Warto zatem przypomnieć, że warunkiem *sine qua non* wydania wyroku nakazowego, czy to w postępowaniu karnym (art. 500 § 3 k.p.k.), czy to w postępowaniu wykroczeniowym (art. 93 § 2 k.p.s.w.) jest ustalenie przez sąd, że na podstawie zebranych dowodów okoliczności czynu i wina oskarżonego (obwinionego) **nie budzą żadnych wątpliwości**.

Jest to nakaz ustawowy odnoszący się do **wszystkich** spraw, które mogą być rozpoznane w postępowaniu nakazowym.

6. Prawidłowe rozpoznanie sprawy w postępowaniu nakazowym przez sąd zależy też od jakości zebranych dowodów. Warto pamiętać, że zwłaszcza w sprawach o wykroczenia, dowodem może być notatka urzędowa policjanta. Stąd tak istotne jest, jeszcze na etapie przedsądowym, złożenie wyjaśnień lub pisemnego oświadczenia przez osobę potencjalnie obwinioną, co umożliwi sądowi poznanie stanowiska tej osoby co do zarzutów. Za niewłaściwą praktykę uznajemy odmowę złożenia wyjaśnień (lub oświadczenia) w tego typu sprawach.

7. Za niedopuszczalne i niezgodne z zasadami etyki sędziowskiej należy uznać wydanie wyroku nakazowego bez należytej analizy sprawy pod kątem stanu faktycznego czy

stanu prawnego, a zwłaszcza w sytuacji istniejących wątpliwości faktycznych albo też bez oparcia w aktualnym stanie prawnym. Jest to jednocześnie naruszenie ustawowego obowiązku, o którym mowa w art. 500 § 3 k.p.k. i w art. 93 § 2 k.p.s.w.

Za naruszenie zasad etyki sędziowskiej należałoby też uznać wykorzystywanie postępowania nakazowego do „pozbycia” się sprawy skomplikowanej pod względem faktycznym lub prawnym z referatu sędziego.

Za nieodpuszczalne należy też uznać przyjmowanie innego stanu prawnego przez konkretnego sędziego w czasie orzekania po rozprawie, a innego, zgodnego z oczekiwaniem oskarżyciela, w postępowaniu nakazowym.

Wydanie wyroku nakazowego jest takim samym orzekaniem (sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości), **jak wydanie wyroku po przeprowadzeniu rozprawy.**

8. Zwracamy uwagę, w związku z ostatnimi protestami społecznymi, iż Policja w sprawach tych jest wykorzystywana politycznie (np. uczestnikom protestów przedstawia nieprawdziwy stan prawny co do nielegalności zgromadzeń). Powoduje to, że notatki policyjne z tychże protestów powinny być poddane szczególnie krytycznej ocenie.

W tym zakresie podkreślamy, że zakazy zgromadzeń związanych z protestami społecznymi, przewidziane w rozporządzeniach władzy wykonawczej, **są niekonstytucyjne**. Zgodnie z art. 233 Konstytucji RP ograniczenie konstytucyjnych wolności i praw określonych w art. 54 ust. 1 (wolność wyrażania poglądów) i w art. 57 (wolność organizowania i uczestniczenia w zgromadzeniach) jest możliwe **wyłącznie** w czasie trwania stanu wyjątkowego lub wojennego, nie jest zaś możliwe w czasie trwania stanu klęski żywiołowej, a tym bardziej w czasie aktualnie obowiązującego stanu epidemii. W takich zatem sytuacjach sędzia jest obowiązany zastosować wprost Konstytucję RP (art. 8 ust. 2).

9. Podkreślamy, że **korzystanie z prawa sprzeciwu** od nieuzasadnionego wyroku nakazowego, zwłaszcza będącego konsekwencją wniosku o ukaranie stanowiącego represję polityczną, jest społecznie pożądane jako eliminujące z obrotu prawnego wadliwe wyroki nakazowe. Niedopuszczenie do uprawomocnienia się takiego wadliwego wyroku leży bowiem w interesie społecznym. Uznajemy wręcz za konieczne wnoszenie sprzeciwów w tego typu sprawach.

Przede wszystkim sprzeciw uniemożliwia wykonanie nieuzasadnionej kary, a co za tym idzie nie podważa zaufania społecznego do wyroków sądów, tak niezbędnego w codziennej pracy Wymiaru Sprawiedliwości. Ponadto, co równie ważne, uniemożliwia władzy wykonawczej zaliczenie tego rodzaju wyroków do statystyki skazań, co może być wykorzystywane zarówno w propagandzie publicznej, jak i przeciwko sędziom orzekającym niezgodnie z oczekiwaniami tej władzy. Wreszcie po trzecie, w odróżnieniu do uprawomocnienia się takiego wyroku, nie wyłącza oceny, czy zastosowanie przez sędziego w konkretnym przypadku postępowania nakazowego było właściwe i zgodne z przepisami procedury.

Warto przy tym pamiętać, że postępowanie nakazowe, jak każde postępowanie o charakterze uproszczonym, wiąże się z większym ryzykiem pomyłek, czemu przeciwdziałać winno właśnie prawo sprzeciwu. Rezygnacja z tego prawa spowoduje, że w obrocie prawnym będzie funkcjonować większa liczba nieuzasadnionych orzeczeń.

10. Doceniamy zaangażowanie i rolę wielu obywateli w obronę praworządności, w tym wolnych sądów i niezawisłości sędziowskiej. Z przykrością odnotowujemy represje jakich z tego tytułu doznają, zwłaszcza jeżeli represje te są wynikiem pochopnie wydanych wyroków nakazowych. Chcielibyśmy jednak, by rozczarowanie związane z wydaniem takiego wyroku nie osłabiało równocześnie zaufania do sądów. Omyłki sądowe zdarzają się i dlatego tak

ważne, a wręcz konieczne jest, korzystanie z wszelkich środków prawnych w celu ich wyeliminowania.